

BILDE1: FORSIDE

Stillhetens vilkår

- langs Sørlandskysten

Av **Lars Verket** – lars@verket.no

Kjære venner av stillheten!

Tusen takk for invitasjonen til å delta på dette seminaret om stillhet, og muligheten til å dele noen bilder og tanker om stillhetens vilkår langs Sørlandskysten.

De to siste årene har jeg tilbrakt over 200 dager i kajakk langs denne vakre kyststripen. Disse dagene og nettene har gitt meg mange stille og gode naturopplevelser.

BILDE2: Her er det både stille og så trangt at kajaker blir alene.

BILDE3: Stille morgen

BILDE4: Rolig leir

Ut i fra mine erfaringer kan jeg si to ting i forhold til stillhetens vilkår:

1. Det er gode muligheter til å oppleve stillhet utenom sesong
2. Det er ikke fullt så gode muligheter i sesongen

De siste tiårene har Sørlandskysten gått fra å være et levende kystkulturlandskap, til å bli et dødt kapitallandskap. Transport langs kysten er helt flyttet over på vei, og kommersielt fiske fra småbåter er snart historie. Fyrene – kystens katedraler – er avbemannet. Dermed blir det stille store deler av året. Selv Blindleia i Lillesand fremstår som en luksuriøs spøkelsesby en ukedag i slutten av juni, men så eksploderer det. I 5-6 uker er det full fart langs Sørlandskysten, med vekt på FULL FART.

BILDE5: CABINCRUISER

Motorisert ferdsel med båt er da nesten enerådende. Penger har vi mye av i samfunnet vårt, og båter og motorer bærer preg av dette. Dessverre kan ikke erfaring kjøpes for penger, men trenger tid... Jeg tror dette ”friluftslivet” må få leve i sin egen verden inntil videre, men har lyst til å flytte fokuset.

I Stortingsmeldingen om Friluftsliv (St.meld 39 (2000-2001) mener jeg å huske at det er tre ting som skal vektlegges:

- Ikke-motorisert
- Enkelt
- Hele året

BILDE6: VINTERPADLING

Meldingen skriver også mye fint om stillheten, og et enkelt og ikke-motorisert friluftsliv er ofte stille...

I høysesongen er som nevnt kajaker, robåter og til dels seilbåter en svært liten gruppe. Utenom sesong er det annerledes. I kajakk har du stort sett havet for deg selv store deler av året – hvis du er helårspadler. Flere og flere finner gleden ved helårspadling, og kan dermed nyte stillheten.

Kan vi ikke prøve å motivere flere til å drive et ikke-motorisert, enkelt og helårs-friluftsliv langs kysten? I dag brukes det store ressurser på å opparbeide områder som brukes noen få uker i året. Noen av områdene blir sågar så fine at det innføres teltforbud. Dermed ekskluderes faktisk padlere og roere fra noen områder. Da er det jo litt rart å etterlyse stillhet, når en legger til rette for det motsatte.

BILDE7: PERLEPORTEN

Kommunene som overstyrer Frilufsloven med å innføre teltforbud vil sikkert argumentere med at de jobber for stillheten. De ser for seg – og har kanskje opplevd – ungdomsgjenger som slår seg til med telt og ølkasser i høysesongen. Dermed blir det både bråk og søppel – ølflaskene skal gjerne knuses også, ellers blir det ikke noe gøy...

At løsningen på dette skal være et helårs teltforbud virker ganske unødvendig. En håndheving av et teltforbud utenom klokken 22-08 hadde antagelig løst hele problemet. I veldig pressede tilfeller ville et teltforbud fra 1. juli til 10. august, vært mer enn nok. Det føles urimelig å skli stille inn Perleporten i Risør en flott høstdag – helt alene – og så bli møtt av skiltet: ”Friluftsområde – telting forbudt”. Hvis en da velger å bryte med dette kommunale unntaket i forhold til Frilufsloven, må en da henvise til nødretten i Straffeloven hvis noen bryr seg om teltingen? Jeg håper dette er en praksis vi kan få stoppet i tide. Det blir helt vilt hvis padlere og andre som driver helårsfriluftsliv må henvise til nødretten for å sette opp telt i områder regulert til friluftsliv.

BILDE8: TELTFORBUD

Tilrettelegging i områdene kan også virke ekskluderende. Prøv å komme i land med kajakk på en steinbrygge som er 1,5 meter over vannflaten (eksempler på slike finnes). Hvis det er eneste landingsmulighet, så skal du være ganske akrobatisk for å komme på land... Ofte er da ingen tilrettelegging bedre, for padlere. Kanskje kunne en hatt to tanker i hodet samtidig? Skal det tilrettelegges, så bør alle grupper tas hensyn til. I mine øyne bør vel til og med de gruppene som driver enkelt, ikke-motorisert og hele året forfordes...

Jeg skulle ønske at for eksempel de ressursene Skjærgårdstjenesten brukte til å tømme søppel kunne brukes til skjøtsel i friluftsområdene. Søppel kan folk ta med hjem. Når det går i kajakk, så er det helt utrolig at det ikke er mulig i andre farkoster... Skjøtselen ville gjort det mulig å slå opp et telt. Nå gror fine områder igjen, hvis det da ikke bare er stein og blankskurte svaberg. Slike områder er det nemlig en del av, og en god del av skjærgårdsparken er vanskelig tilgjengelige i kajakk.

Tilgangen til havet er også en knapp ressurs. Flere padleklubber har ventetid på båt plass, og parkering i nærheten av kysten for utsetting er ofte vanskelig. Kajakker går 6-7 i høyden i et klubbhus, og trenger ingen tilrettelegging på vannet. Her burde det være store muligheter med relativt enkle midler!

BILDE9: FORSLAG TIL OMRÅDE

Hva med å opprette egne stille havområder? Jeg foreslo et slikt i Vest-Agder, men har ikke hørt noe i sakens anledning. Det var et område med veldig uren skjærgård, som antagelig ikke er mye brukt med motor uansett. På denne måten ville en signalisere stillhet som en egenverdi – et gode i seg selv. Jeg tror et slikt område ville fått folk til å bli oppmerksomme, og reflektere over stillheten som ressurs. Derfor ønsker – og håper jeg – at Norges første stille havområde snart kan bli en realitet!

BILDE10: STILLE PADLING

Er det da helt umulig å gjøre noen grep i høysesongen? Jeg skulle ønske meg et ”NEI” på dette spørsmålet, men se hva som har skjedd med Båtførerprøven. Innføringen av den blir utsatt og utvannet – år for år. Fartsgrenser er overlatt til kommunene, og er ingen suksess. Oppsynet er mikroskopisk. På mine 10 år som padler har jeg sett en politibåt i fart en eneste gang! Jeg har jo ofte sett politibåtene, men da ligger de til kai... Bygging i strandsonen er fremdeles populært, og byggeforbudet er altfor lett å omgå. Det er da heller ikke mange teltplasser på fastlandet. I mine to guidebøker har jeg merket av 450 teltplasser langs Agderkysten. Under 20% av disse er på fastlandet, og noen kommuner har nesten ingen... Jeg synes det er anarkiet som råder til sjøs og i strandsonen, og

den sterkeste/rikestes rett er den gjeldende i høysesongen. Dette anarkiet brukes nå for å skape tilsvarende situasjon på fjellet når det gjelder bruken av snøscootere. Hva en enklest? Stramme inn ved kysten, eller ende opp med to anarkier?

I kajakk kan du gjøre noen grep for å oppleve stillheten i høysesongen også. Med litt erfaring er nattpadling en fantastisk aktivitet. Da kan fullmånesafari virkelig anbefales. Å se månen komme stille og oransje opp av havet er en helt spesiell – og veldig stille opplevelse.

BILDE11 FULLMÅNESAFARI

Padling om natta er stort sett fredelig hele året, selv om en i høysesongen kan oppleve råning med promille, full gass, skrik og skrål. Heldigvis holder de fleste seg på land i slik tilstand, og jeg vil avslutte med en liten nattpadlehistorie.

Jeg er alltid opptatt av synlighet, og har lanterner både bak på kajakken og på hodet. Disse blinker, og jeg er godt synlig. Men, jeg er jo fullstendig lydløs... En natt kom jeg sigende gjennom havet i natten forbi et friområde. Der var det bål og fullt liv. Blinkene gjorde at det ble stille, og plutselig reiser en dame seg og skriker: ”HVA ER DET?” Så blir det helt stille, og en bedugget mann sier: ”Det er bare morild...”

BILDE12 Takk for oppmerksomheten!

PS: Tekst og bilder er tilgjengelig på www.padlofil.org